

**CONVOCATÒRIA D'AJUTS PER A PROJECTES D'INNOVACIÓ I
DE MILLORA DE LA QUALITAT DOCENT 2019**

MEMÒRIA FINAL DEL PROJECTE

DADES GENERALS.

TÍTOL DEL PROJECTE: Disseny i implementació d'un procés col·laboratiu de co-construcció dels coneixements entre docents - estudiants per a un veritable impacte en la millora dels aprenentatges en anglès
NOM IP: Claudia Vallejo Rubinstein
ÀREES DE CONEIXEMENT IMPLICADES: Plurilingüisme, didàctica de llengües estrangeres
TITULACIONS IMPLICADES: Grau d'Educació Primària
ASSIGNATURES IMPLICADES: Projecte Lingüístic de Centre i Plurilingüisme (grups 21, 31, 41 i 71); altres assignatures que es beneficiaran del model de transformació col·laborativa i dels materials didàctics d'accés obert

OBJECTIUS.

L'objectiu general d'aquesta proposta va ser dissenyar i implementar un projecte d'innovació del mòdul 2 de l'assignatura 'Projecte Lingüístic de Centre i Plurilingüisme' del GEP, a partir d'un procés col·laboratiu de reflexió-producció amb els estudiants, guiat pels principis de la recerca-acció col·laborativa.

Malgrat la creixent demanda social d'espais d'aprenentatge integrat de continguts i llengües estrangeres (AICLE), les docents que ja hem impartit aquesta assignatura en edicions anteriors ens trobàvem que els estudiants del mòdul 2 rebutjaven sistemàticament participar i implicar-se amb els continguts i propostes programades. Aquesta situació que es relacionava, d'entre altres factors, amb el fet que aquest mòdul s'imparteix en anglès, atès que 3 dels 4 grups fan la resta del grau en català, inclosa la primera part (mòdul 1). Aquesta transició mòduls-llengües, el fet que no tots els estudiants es plantegen fer la menció en llengües estrangeres, i la brevetat del mòdul 2 (5 sessions), repercutien en una baixa participació i en la feblesa dels resultats assolits. Per trencar aquesta resistència i donar uns continguts veritablement significatius per tots, es va desenvolupar un projecte de recerca-acció col·laboratiu i transformador amb els estudiants, a partir dels seus interessos i necessitats.

Aquest projecte es va plantejar els següents objectius:

- Posar a l'estudiant en el centre del seu procés formatiu donant-li veu i agentivitat per a un veritable impacte en la millora dels aprenentatges en anglès.
- A partir d'enregistraments dels propis estudiants, i d'un procés de reflexió sobre les seves percepcions:
- Explorar noves metodologies per a l'aprenentatge i ensenyament de llengües conjuntament amb els estudiants.
- Dissenyar de manera col·laborativa les eines per a l'ensenyament, aprenentatge i avaluació de llengües estrangeres -que és la temàtica del mòdul en el qual s'implementarà aquesta proposta- a partir d'una visió holística de les llengües.
- Aquestes eines inclourien la creació de materials didàctics per part dels estudiants, com per exemple tutorials, per donar suport als aprenentatges i servir a futurs estudiants del mòdul.
- Produir un informe per a l'equip deganat de la Facultat de Ciències de l'Educació, a partir de l'anàlisi dels resultats d'aquest projecte, amb recomanacions que permetin fer transferència d'aquest procés a altres assignatures i projectes d'innovació col·laboratius.
- Produir un repertori d'accés obert que es nodreix dels materials produïts de manera col·laborativa pels estudiants i serveix com consulta de referència per al mòdul i també per a altres membres de la comunitat educativa més enllà d'aquesta assignatura.
- Connectar recerca i pràctica (recerca-acció), fer docència informada per la recerca i recerca orientada a la millora dels ensenyaments i els aprenentatges.
- Contribuir al desenvolupament de les competències del segle 21 com ara el raonament crític, la comunicació, el treball col·laboratiu, la creativitat i la capacitat de prendre decisions.
- Contribuir a la consolidació del model d'educació plurilingüe Català: garantir que la formació que reben els futurs mestres contempli la realitat lingüística i social en la qual es troba immersa.
- Promoure un canvi de mirada dels futurs mestres envers la diversitat lingüística i l'ensenyament i aprenentatge de segones llengües, en línia amb els nous paradigmes sobre educació plurilingüe i intercultural promoguts tant a nivell europeu (Consell d'Europa) com local (Generalitat de Catalunya).

DESCRIPCIÓ DE L'EXPERIÈNCIA.

Breu resum del projecte i el seu context:

Aquest projecte s'ha desenvolupat per a millorar de manera col·laborativa el mòdul 2 de l'assignatura 'Projecte Lingüístic de Centre i Plurilingüisme', impartit en anglès al tercer any del Grau d'Educació Primària.

L'assignatura 'Projecte Lingüístic de Centre i Plurilingüisme' s'imparteix en 4 grups d'uns 70-80 estudiants cadascú, i consta de 2 mòduls independents que es solen impartir per docents diferents. El mòdul 1, de 3 crèdits i 8 sessions, tracta sobre diversitat lingüística a l'educació i projectes educatius de centre. Aquest mòdul s'imparteix en català en 3 dels 4 grups (excepte el grup 71 que fa el 70% del grau en anglès). El mòdul 2, anomenat 'Ensenyament, aprenentatge i avaluació de llengües estrangeres', té 2 crèdits i s'imparteix en anglès als 4 grups. Aquest mòdul, de només 5 sessions, s'orienta específicament a la preparació dels futurs mestres per a impartir docència de / en llengües estrangeres (anglès).

Podeu trobar més informació a la guia docent de l'assignatura: <http://www.uab.cat/guiesdocents/2017-18/g102073a2017-18iCAT.pdf>.

La nostra motivació per millorar aquest mòdul va tenir a veure amb que, malgrat la creixent demanda social d'espais d'aprenentatge integrat de llengües i continguts (AICLE) i els esforços per promoure l'ensenyament de llengües des d'una vessant plurilingüe, totes les mestres de l'assignatura veiem que els estudiants rebutjaven sistemàticament els continguts d'aquest mòdul, particularment perquè s'imparteixen en anglès, atès que 3 dels 4 grups fan la resta del grau en català, inclosa la primera part (mòdul 1). Aquesta transició mòduls-llengües, el fet que no tots els estudiants es plantegen fer la menció en llengües estrangeres, i la brevetat del mòdul 2 (5 sessions), es traduïa en una baixa participació i en la feblesa dels resultats assolits.

Per trencar aquesta resistència i donar uns continguts veritablement significatius per tots, l'equip docent del mòdul 2 ens vam proposar un **projecte col·laboratiu de recerca-acció amb els estudiants, centrat en la reflexió, la innovació i la producció de recursos i propostes didàctiques per promoure un canvi de mirada cap a les llengües en l'educació**, amb la finalitat d'assolir un veritable impacte en la millora dels aprenentatges a partir dels seus interessos i necessitats.

Segons els principis de la recerca col·laborativa i de la recerca-acció, la recerca i la pràctica educativa van lligades i totes dues s'entenen com a processos col·laboratius entre els diversos participants. Es replanteja així el concepte d'impacte i es pretén que els resultats del procés de recerca-acció reverteixin en benefici dels professors i dels estudiants, convertint als primers en co-aprenents innovadors i als segons en agents del seu propi aprenentatge (Dooly i Masats 2007; Lewin 1946; Masats et al. 2019; Nussbaum 2017 i 2018; Rock i Levin 2002; Toohey i Waterstone 2004; Unamuno i Masats 2010).

Aquests principis han estat àmpliament promoguts per investigadors en l'àmbit de l'educació, inclòs el grup GREIP al qual pertanyen totes les docents que imparteixen aquest mòdul. En la presentació dels principis de recerca del grup, Masats et al. (2019) ho expliquen així:

"Pretenem contribuir a la reflexió sobre com s'hauria de planificar i desenvolupar la recerca a l'aula des de la perspectiva de la recerca i innovació responsables, l'acció clau que la Comissió Europea planteja, dins el programa Horitzó 2020, amb l'objectiu d'aconseguir que la Ciència es faci amb i per a la Societat. Creiem que en el camp de l'educació, aquesta visió es traduiria, com a mínim, en la voluntat d'assolir dues premisses claus. En primer lloc, la recerca a les aules ha de partir de propostes d'innovació dissenyades i implementades conjuntament entre els equips investigadors i els docents. En segon lloc, cal que aquests equips mixtos es comprometin amb tota la comunitat educativa i duguin a terme propostes de recerca que tinguin la voluntat de portar a les aules noves pràctiques educatives per solucionar reptes didàctics i socials. (...) Defenseu que és precís que la recerca a l'aula es comprometi amb una educació democràtica, inclusiva i de qualitat i que, per tant, no es pot deslligar ni de la innovació educativa a l'escola ni de la innovació en la formació de mestres".

Aquest mateix document descriu els principis ontològics de la recerca-acció col·laborativa, que inclouen *“valoritzar el treball realitzat de manera conjunta, i des de posicions de poder simètriques, entre tots els agents implicats en propostes d’innovació a l’aula. (...) Aquesta col·laboració s’ha de dur a terme tant en els processos de recollida de dades com en l’anàlisi de les dades recollides i en la difusió dels resultats.”*

Des de la nostra manera de concebre la recerca-acció col·laborativa, tots els participants han de tenir veu i oportunitats de formar part d’aquest procés que implica reflexió crítica, revisió de la pròpia pràctica (tant docent com d’aprenent) i capacitat transformadora de les pràctiques i els posicionaments envers l’ensenyament i l’aprenentatge. A partir d’aquests principis d’inclusió i innovació en co-labor investigadores-mestres-estudiants, vam construir la caracterització d’un model que esperem sigui transferible a altres processos de millora col·laborativa dels aprenentatges.

A continuació descriuré els principis i les principals fases i eines d’aquest procés:

Aquesta proposta es va articular com a un procés circular i dialògic, que va començar ja abans de que comences el curs 2018-2019.

1. En una primera fase prèvia al començament de l’assignatura, el projecte va incloure recollir les valoracions i recomanacions dels estudiants que ja havien cursat el mòdul en el període anterior, implicant-los per tant com a ‘experts’ en l’experiència de cursar el mòdul tal com estava plantejat fins ara. Aquesta primera fase va incloure l’aplicació de qüestionaris semioberts individuals als estudiants dels 4 grups del curs anterior –amb participació voluntària- a finals del seu tercer any, és a dir, quan ja havien cursat l’assignatura. Això ens va permetre tenir un recull d’opinions informades per l’experiència i poder fer una radiografia acurada de la percepció dels estudiants del mòdul.
2. Per tal de complementar, ampliar i aprofundir en els punts recollits en aquests questionaris, es va convidar als estudiants a participar voluntàriament d’un grup de discussió conformat per docents i estudiants. En aquest espai, els estudiants van aprofundir en aspectes rellevants i ens van permetre recollir idees i propostes de millora en relació amb els continguts, les metodologies, les dinàmiques, els recursos i l’avaluació. D’aquesta manera, les veus dels estudiants que ja havien cursat l’assignatura van servir com a base per a la planificació inicial i conjunta del mòdul per als 4 grups.
3. A partir de l’input dels estudiants ‘experts’ es va engegar un llarg procés d’anàlisi, discussió i incorporació d’aquestes opinions i propostes per part de l’equip docent. Es va formar un espai de reflexió i generació d’idees amb les 4 mestres implicades en l’assignatura en els anys anteriors, més dues mestres que s’integraven aquest curs, i la coordinadora de l’assignatura. En la primera de moltes sessions de treball conjunt, es van analitzar els resultats més rellevants dels qüestionaris i del grup de discussió, es va fer un diagnòstic dels desafios i carències més significatives a partir de les veus dels antics estudiants i de l’experiència docent, i es van acordar les línies d’actuació per a concretar un procés col·laboratiu de millora de l’assignatura conjuntament amb els estudiants. Entre els acords inicials, es va incloure:
 - a. Consensuar la manera de presentar el projecte de millora del mòdul als estudiants: els principis, objectius, eines i expectatives relacionades amb el seu posicionament en el centre de tot el procés. Com a primer pas, a més a més, es va decidir implementar una sèrie de dinàmiques per a recollir i reflexionar sobre les expectatives dels estudiants respecte a aquest mòdul.
 - b. Presentar als estudiants una gran varietat de recursos didàctics, els quals es podien presentar dins dels continguts del mòdul, com també per a l’anàlisi, la reflexió i la posada en comú de les seves demandes, valoracions i experiències, donant-lis per tant una doble funció pedagògica i de recerca.
 - c. Un altre acord inicial va ser dissenyar i implementar activitats on els estudiants estiguessin a càrrec de la producció creativa i col·laborativa de materials per a l’assignatura sobre l’ensenyament, aprenentatge i avaluació de llengües estrangeres. Aquests materials inclourien per exemple la creació de de tutorials, per part dels estudiants, per a implementar metodologies innovadores, així com ‘estudis de cas’ o ‘role plays’ amb finalitats formatives, de reflexió i de promoció del pensament crític. Aquests

recursos, recopilats dins d'un repositori d'accés obert, complirien una funció clau d'andamiatge per als propis autors i els seus companys, i també per a futurs estudiants del curs i d'altres assignatures.

- d. Es va acordar també constituir una comunitat de pràctica (Wenger, 1998) entre totes les docents implicades amb la finalitat de trobar-nos regularment, posar en comú i analitzar conjuntament les dades recollides de i amb els estudiants, compartir idees i reflexions, i consensuar procediments i recursos per a la millora i transformació. Com a tal, ens vam reunir periòdicament en diversitat d'ocasions per a debatre, reflexionar, dissenyar propostes, analitzar dades i introduir millores, aprofitant la diversitat de trajectòries i expertícies del conjunt de les docents (algunes de les quals són mestres d'anglès en escoles de primària; altres amb major trajectòria de recerca i docència a la universitat). Aquest comitè d'idees col·laboratiu va ser un element clau per coordinar els continguts i dinàmiques aplicades en els 4 grups, pensar la millor forma d'articular els continguts i objectius de l'assignatura i això que ens demanaven els estudiants, i fer un seguiment del projecte, anàlisi i propostes de millora; sempre des de la flexibilitat i el respecte per la llibertat d'acció de cada docent i les característiques i necessitats de cada grup.
- e. Un altre acord va tenir a veure amb la millor forma d'obrir aquest projecte als estudiants i posar-los al centre mateix de tot el procés, obrint espais de seguiment i participació al llarg de tot el curs. Des de la nostra trajectòria investigadora, vam acordar que els mètodes que involucren als estudiants com a investigadors eren els més adients per conèixer les pràctiques i representacions dels estudiants dins i fora de l'assignatura, i per a incorporar no només les seves veus com a dades, sinó a ells i elles com a agents de la recerca, la reflexió i la transformació.

Vam crear així la figura dels estudiants etnògrafs, que van ser voluntaris que van recollir sistemàticament reflexions dels seus companys després de cada sessió, en converses en espais informals i fora de la classe -com per exemple a la cafeteria-, en petits grups i de forma anònima, enfocant-se en els aspectes i fent servir els medis i llengües que els participants volguessin en cada ocasió. La figura dels estudiants etnògrafs es basa en les propostes de recerca-acció col·laborativa, empoderadora i d'aprenentatge reflexiu i co-creació de coneixements, basades en posicionar als estudiants com a investigadors de les seves pròpies pràctiques i de la realitat que els envolta (veure per exemple Nussbaum 2017; Unamuno i Patiño 2017).

En el nostre cas, el recurs dels estudiants etnògrafs perseguia diversos objectius: per una banda, donar autèntica agentivitat als estudiants en tot el procés de recerca, no només com a informadors sinó com a agents actius en la generació i recol·lecció de dades, i en la reflexió, presa de decisions i avaluació dels resultats. Tanmateix, ens va permetre accedir a espais i dinàmiques a les quals els docents normalment no tenim accés, com són les conversacions en petit grup entre iguals fora de l'espai de classe. També ens va permetre tenir un input de dades molt més continuu, sessió rere sessió, cosa que hauria estat impossible de coordinar en grups de discussió, i comptar amb les veus d'un nombre major d'estudiants que els que podríem haver reunit en aquests grups. Aquest mètode també va dotar als estudiants de la llibertat de dir el seu parer de forma anònima i sense la presència de cap professor ni figura d'autoritat externa que pogués condicionar les seves opinions. Per últim, va permetre que fossin ells mateixos els que decideixin el format (audio, video, en parelles, en grups...), les llengües i registres, la durada i els temes de les seves conversacions.

Aquest material va resultar valiosíssim per implicar als estudiants i apropar als docents a les seves inquietuds, demandes i necessitats, i va ser també un mecanisme eficaç d'avaluació dels canvis que es van implementar com a resposta a aquestes necessitats.

4. En la primera sessió del mòdul, es van aplicar els principis acordats i es van desenvolupar les següents accions claus: presentació del projecte als estudiants; proposta d'implicació de tots els agents per al desenvolupament del projecte; proposta i cerca dels voluntaris-etnògrafs; inici de la gestió col·laborativa dels interessos dels estudiants mitjançant la recol·lecció de les seves expectatives cap a aquest mòdul.

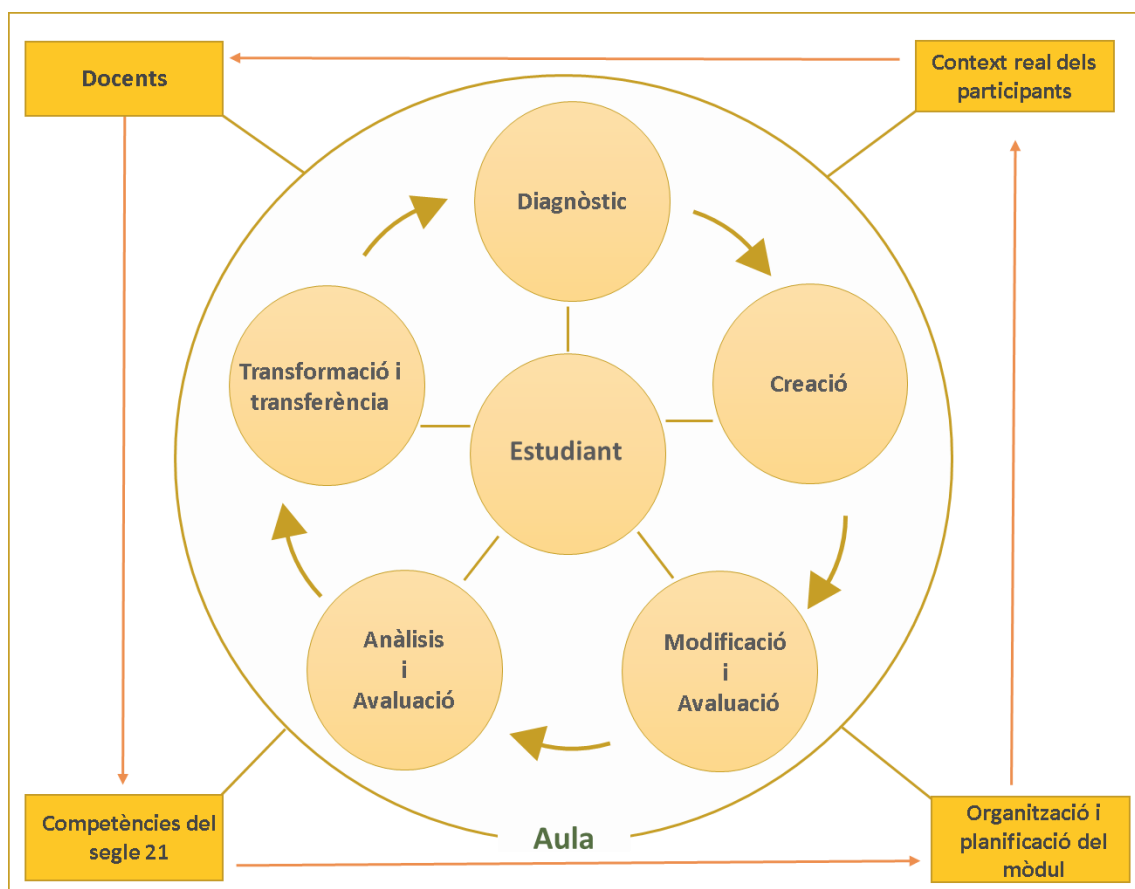
5. Aquesta primera reflexió sobre les seves expectatives es va desenvolupar en distintes fases i agrupaments, per tal de promoure l'intercanvi reflexiu d'idees, des de les dinàmiques individuals fins a les grupals i de negociació. Per a això, es van implementar una sèrie de dinàmiques i eines que, alhora que recollir aquesta informació, constitueixen també recursos didàctics per tractar continguts del mòdul i eines de dinamització, convidant-los també a reflexionar sobre altres possibles aplicacions d'aquests recursos a les aules escolars. Les dinàmiques i eines presentades i utilitzades pel desenvolupament d'aquest diagnòstic-recol·lecció d'expectatives són: *doughnut circle*, *snowball*, *jigsaw* y *padlet* (podeu consultar més detalls en la pàgina web - repositori de recursos del projecte: <https://cutt.ly/1e9T0uJ>).
6. A partir dels inputs rebuts pels estudiants, tant en forma d'expectatives com els recollits pels etnògrafs després de la sessió, es va engegar una fase continua i cíclica de creació col·laborativa de continguts i coneixements, avaluació de les implementacions, modificació, i anàlisi crític i continuat de tot plegat, en una oscil·lació continua estudiants–docent(s)–estudiants. Aquest cicle de diagnòstic, creació, avaluació, millora i transformació es va desenvolupar al llarg de totes les sessions restants del mòdul.
7. Una altre aspecte significatiu del procés va ser el traspàs d'agentivitat als estudiants, els quals van participar activament en dinàmiques i en la producció de materials que serveixin de bastides per al propi aprenentatge i el dels companys, com ara tutorials, grups de lectura experts, feines de deconstrucció, transformació i millora de recursos ja disponibles, avaluació entre iguals... Aquestes activitats tenien un objectiu multiple: fomentar el desenvolupament de l'autonomia i el pensament i la reflexió crítica; promoure, recopilar, organitzar, difondre i capitalitzar el coneixement i experiències dels estudiants; i generar un repositori obert de recursos per a l'assignatura creats pels propis estudiants i arrelats, per tant, en el seu context.
8. Aquesta producció es va nodrir, també, amb recursos aportats pels docents, producte dels projectes de recerca del grup GREIP, al qual pertanyem (e.g. MOOCS amb recursos i estratègies per ensenyar amb i per a la diversitat). Tots els recursos i dinàmiques que es van crear i integrar tenien l'objectiu de 'donar-li la volta' al format de classe magistral i als rols jeràrquics de transmissió de coneixement docent-estudiant, posant als estudiants com a agents dels seus propis aprenentatges.
9. El conjunt d'aquests recursos ha estat a l'abast dels estudiants en el moodle de l'assignatura i s'ha publicat també, en forma de pàgina web-repositori a la secció de materials de la pàgina web del grup de recerca GREIP (<http://greip.uab.cat>), per servir com materials de consulta i lectura de referència per a futurs estudiants del mòdul i també per a altres membres de la comunitat educativa més enllà d'aquesta assignatura.
10. La última sessió va tancar el cercle tornant a les expectatives inicials, per a fer una reflexió sobre els objectius assolits i no assolits, i sobre altres aspectes apresos que no constaven en els objectius inicials. Conjuntament amb aquesta revisió crítica de les expectatives inicials, que es va dur a terme amb els mateixos procediments i agrupacions que la primera, es va aplicar un qüestionari individual amb preguntes obertes per conèixer amb major detall la valoració tant del projecte, com de cada sessió, contingut, dinàmica, avaluació i metodologia utilitzada, i quines aspectes millorarien o canviarien.
11. Aquesta avaluació final, posada en diàleg amb tots els inputs previs, ens va donar eines per a identificar els punts forts i febles del procés, i construir un model de gestió col·laborativa de l'aprenentatge que es pugui projectar al futur per a altres professors de l'assignatura i d'altres que vulguin fer processos de millora col·laborativa.

Descripció del model de construcció i gestió col·laborativa dels coneixements, i transferència de l'experiència:

El model es basa en els principis de la recerca-acció col·laborativa entre investigadors, docents i aprenents (Dooly i Masats 2007; Lewin 1946; Masats et al. 2019; Nussbaum 2017 i 2018; Rock i Levin 2002; Toohey i Waterstone 2004; Unamuno i Masats 2010) i en el compromís per una educació democràtica, inclusiva i de qualitat. Tanmateix, integra aproximacions realitzades per altres autors i organismes sobre la gestió del coneixement (Díaz-Vicario 2015; Díaz-Vicario & Gairín 2018; Gairín 2000; Nonaka & Takeuchi 2011; OCDE 2000; Rodríguez-Gómez & Gairín 2015; Tsekhoveroy, Zholtayeva & Stepanov 2019) i la gestió de processos (Brull Alabart 2011; Escudero 1984; Tejada 2008), així com també sobre el desenvolupament del pensament crític (GI-IDES 2018; Ruiz-Bueno i Basart 2018).

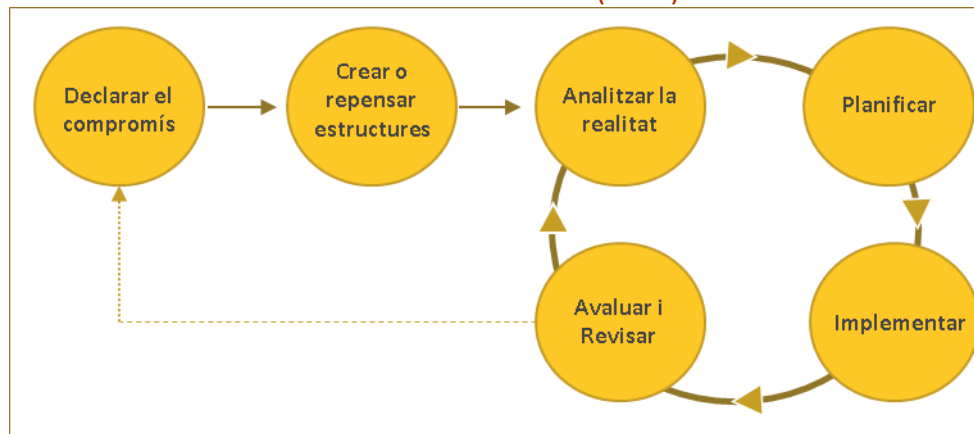
Describeix un procés circular pel qual els agents educatius transformen el seu paper a l'aula de manera col·laborativa i reflexiva, tenint en compte la realitat que els envolta i les necessitats i objectius d'aprenentatge dels estudiants. Aquest model d'autogestió contempla una sèrie de passos a implementar: el diagnòstic, la creació, l'avaluació i modificació, l'anàlisi, la transformació i la transferència, per tornar a la fase de diagnòstic, en un procés dinàmic de constant revisió, reflexió i transformació. Al llarg de tot el cicle, la veu dels estudiants és la base sobre la qual es transforma el mòdul sessió rere sessió.

Figura 1. Model de construcció i gestió col·laborativa dels coneixements

Per tal de promoure la possible transferència d'aquest procés, es va generar també un esquema amb les fases per l'adopció del model.

Figura 2. Fases per l'adopció del model d'autogestió dels aprenentatges, basat en Díaz-Vicario (2015)

Aquesta transferència podria anar en benefici dels cursos vinents del mòdul, d'altres docents i estudiants que vulguin engegar processos semblants en altres assignatures, i pels futurs centres i grups-classe on els nostres estudiants siguin mestres amb capacitat de pensament crític, autogestió del coneixement i esperit participatiu i col·laboratiu.

Una descripció detallada d'aquest procés, i del model que va generar, es van lliurar a l'equip deganal de la Facultat de Ciències de l'Educació, per la seva consideració. El document lliurat en forma d'informe es troba disponible també dins del repositori-pàgina web del projecte, i conté recomanacions que permetin millorar aquest mòdul i fer transferència a altres assignatures i projectes d'innovació col·laboratius.

Paral·lelament a totes les fases anteriors, es va dur a terme la recopilació, organització i anàlisi de les dades recollides pels 4 grups, en formats de qüestionaris, enregistraments d'àudio i vídeo, grups de discussió, produccions dels estudiants i actes de treball, d'entre altres. Descriurem els principals resultats d'aquest anàlisi en la secció 'Anàlisi de resultats'.

Per tal de compilar, buidar, codificar, analitzar i identificar els resultats / nodes més rellevants de tot aquest conjunt d'accions es va contractar una tècnica que, a més de capacitats tècniques, organitzatives i de recerca, té un perfil de expertícia i experiència en l'anàlisi i la configuració de models de gestió del coneixement. Aquest enfocament ha estat clau per a la constitució d'un model que pogués funcionar per a aquest projecte i alhora constituir un procés replicable en altres edicions i també en experiències d'innovació docent, dotant el projecte de relevància i transferibilitat més enllà del seu àmbit específic.

Divulgació de l'experiència:

Aquest projecte té un potencial altament divulgatiu i transferible per a benefici d'estudiants i formadors de diversos àmbits i titulacions interessats en promoure una didàctica que tingui en compte als estudiants com a agents del seu propi aprenentatge. Les metodologies i estratègies didàctiques i de recerca-acció col·laborativa i transformadora que es desenvolupin al llarg del projecte són d'interès de tota la comunitat educativa actual, incloent altres docents i assignatures del grau d'Educació Primària i d'altres graus de la Facultat, i per a formadors de mestres, mestres en formació i en actiu.

Algunes instàncies de divulgació han estat:

- Presentació del projecte a la comunitat acadèmica en sessions del grup de recerca al qual pertany l'equip docent del mòdul -Grup de Recerca en Ensenyament i Interacció Plurilingües, GREIP-, i a convidats locals i internacionals. Una instància adient ha estat els seminaris / jornades d'anàlisi de dades que organitza regularment aquest grup, i a les quals assisteixen estudiants de màster i doctorat, investigadors i formadors de la facultat, membres d'altres grups de recerca, i també mestres d'Educació Primària.

- Presentació dels resultats als òrgans de govern de la Facultat de Ciències de l'Educació, en forma d'informe / document de treball, per a la seva consideració.
- Creació de materials (per exemple 'estudis de cas') amb finalitats formatives, per a reflexionar amb futurs estudiants d'aquest mòdul, i també amb estudiants i docents d'altres assignatures del grau, i de màster i doctorat.
- Creació d'un model de gestió per replicar el procés en altres assignatures i contextos, facilitant així la transferència.
- Publicació de materials elaborats al llarg del projecte a la web del grup de recerca GREIP (<http://greip.uab.cat>) on ja es poden trobar una sèrie de materials didàctics i de recerca ben coneguts pel entorn de la recerca i l'ensenyament de / en llengües estrangeres.

Accions previstes en el pla de treball que no s'han dut a terme; i accions que s'han modificat o introduït:

1. Modificació d'una de les eines de participació dels estudiants, de grups de discussió a estudiants com a etnògrafs.

Com ja s'ha explicat, aquests enregistraments, implementats pels propis estudiants, més enllà de l'aula, de manera anònima, van reemplaçar l'idea original de fer grups de discussió (focus groups), els quals van presentar moltes més limitacions en temes de logística horària, participació dels estudiants i representativitat dels 4 grups, immediatesa de les valoracions després de cada sessió, i llibertat d'expressió de les opinions, a més de recursos tècnics i econòmics per enregistraments de qualitat. Després de valorar tots aquests factors, vam acordar que seria més viable i profitós comptar amb estudiants-etnògrafs, i els grups de discussió dirigits van ser per tant descartats.

L'experiència ens confirma els avantatges d'aquest canvi de mètode, i els propis estudiants van valorar molt positivament aquests espais de major participació, agentivitat i diàleg reflexiu, que van promoure la valoració de les seves opinions i propostes i la canalització en recursos i accions.

2. Modificació d'un dels productes finals, de manual a pàgina web-repositori de recursos:

Al pla original es proposava la creació d'un manual d'accés obert amb recursos teòrics i pràctics per a l'assignatura. Durant la planificació d'aquest recurs ens vam adonar que, si bé la creació d'un manual en accés obert comporta beneficis, es tracta d'un format poc flexible que, potser, no contribuiria a solucionar la resistència de bona part de l'alumnat a implicar-s'hi activament i valorar l'assignatura. La resistència d'aquells estudiants que no veien el sentit d'aquest mòdul no es resoldeix si no els incloem en un procés de reflexió i producció de noves propostes, trencant les jerarquies i formats tradicionals per crear espais de participació, presa de decisions i contribució real. Per això, i escoltant les seves propostes, en comptes d'un manual es va decidir generar un repositori de recursos online i d'accés obert, que dones compte del procés des de les veus i les propostes dels estudiants. Es tracta d'un format més flexible que ha estat progressivament desenvolupat en aquest curs, i que anirà creixent de forma orgànica a mesura que els estudiants d'aquest i futurs cursos vagin contribuint noves eines. Aquest format pot permetre també generar un conjunt de recursos propis que conformin, a futur, un manual per l'assignatura.

3. Incorporació del model de gestió per aportació de la tècnica col·laboradora de recerca:

El projecte va incloure la contractació, per un període puntual, d'una tècnica col·laboradora per al procés de buidatge i tractament de les dades recollides, i per contribuir a la divulgació i transferència dels resultats del projecte a la comunitat educativa i científica. En aquest marc, la incorporació d'una persona amb formació i experiència en el disseny de models de gestió del coneixement i en la gestió de processos va contribuir a la creació d'un model replicable i adaptable a futures experiències, que constitueix una eina de transferència dins i més enllà del mòdul.

4. Incorporació de dues membres a l'equip docent/comunitat de pràctica:

Quan es va dissenyar el projecte i es va presentar el pla de treball, l'equip docent estava constituït per 4 professors de la UAB. En el curs següent, quan es va implementar aquest projecte, es van incorporar a l'assignatura dues professores noves, amb perfils diferents (mestres d'anglès d'educació primària en actiu) que no només es van incorporar a totes les tasques del projecte, sinó que li van aportar una perspectiva i unes eines i recursos molt lligats a la pràctica docent a les aules escolars, donant així resposta a les demandes dels estudiants en aquesta línia.

Referències:

Veure secció 'fonts documentals'

ANÀLISI DE RESULTATS.

Respecte als resultats, caldria resaltar la diversitat de dades analitzades, que van incloure qüestionaris semioberts, enregistraments d'àudio i vídeo de grups de discussió estudiants-docents i també entre iguals fora de l'aula, actes de reunions del professorat del mòdul, recursos web (padlets) i altres materials.

Tenint en compte que un dels objectius clau del projecte va ser donar veu als estudiants i fer-los agents actius del seu propi aprenentatge, hem decidit enfocar-nos aquí en analitzar els resultats des dels seus propis interessos segons emergeixen de les dades, com ara; les seves expectatives, la millora dels aprenentatges, les dinàmiques de classe que funcionen, això que canviarien i els resultats d'aprenentatge que perceben.

En relació a les seves **expectatives**, els estudiants han assenyalat el **tenir l'oportunitat de utilitzar més l'anglès al context educatiu**. Una altra expectativa que ha aparegut freqüentment ha estat el fet **d'aprendre metodologies i recursos per ensenyar i utilitzar l'anglès, així com altres llengües, a classe**. Aquest aspecte ha estat íntimament relacionat amb la necessitat que han manifestat **d'aprendre noves formes d'ensenyar a l'aula i d'innovar en la pràctica educativa**. Una altra expectativa dels estudiants va ser **aprendre com gestionar la diversitat lingüística a classe**. Tanmateix destaca la importància que li donen a aprendre estratègies de **gestió de l'aula**, i al fet **de voler treballar amb exemples reals a classe**.

En relació amb les **dinàmiques de classe que funcionen**, la majoria fa referència a la bona **organització, planificació i coherència** de l'assignatura, ja que en tot moment han sabut que s'esperava d'ells i se'ls ha fet partícips dels continguts que s'anaven a treballar i com, a més de reflexionar i debatre per comprendre perquè els servien aquests continguts. Dintre de les dinàmiques de classe, destaquen que **el temari ha sigut coherent i útil**. Assenyalen que el fet que aquest s'hagi treballat i desenvolupat de forma **col·laborativa** i donan-lis veu ha estat important pels estudiants i clau per l'adquisició dels aprenentatges. Respecte a les **activitats de classe** que més han funcionat han estat relacionades a dinàmiques en què els estudiants han **socialitzat, debatut de manera crítica i construït significats conjuntament** al voltant de temes concrets del temari o dels recursos que van desenvolupar. Tanmateix han valorat com a positiu el poder **treballar amb casos reals** (com ara projectes o estudis de cas). En referència a **l'avaluació**, han valorat positivament el que hagi estat **coherent amb la resta de dinàmiques**, donant-lis també veu i agentivitat en dinàmiques d'autoavaluació i avaluació entre iguals, com també en el fet de poder proposar les preguntes per a l'examen final i poder triar entre una varietat de preguntes amb orientacions diferents (teòriques, analítiques, de resolució de problemes...), tot lo qual, diuen, ha permès un **procés d'avaluació més participatiu, personalitzat, transparent i profitós**.

Dit això és importat fer referència al que consideren que **s'ha après** a classe. D'un costat la informació referent als aprenentatges apareix amb una mirada més acadèmica/professional, i de l'altre, més personal. Des del punt de vista acadèmic/professional els estudiants valoren que han après **un ampli ventall d'activitats, estratègies, metodologies i recursos per implementar en l'aula**. Destaquen també que han après a **adonar-se, valorar i gestionar la diversitat lingüística que els envolta** i a treballar per la **inclusió**. Destaquen tanmateix que han après a **treballar per tasques i projectes**, i a implementar **estratègies dinàmiques, innovadores i properes als aprenents**, com ara les pedagogies de hip hop o l'aprenentatge servei. Des d'un punt de vista més personal, assenyalen que **han millorat el seu nivell d'anglès, han augmentat el seu vocabulari especialitzat** i al final de l'assignatura **s'han sentit més segurs de cara a fer docència en aquesta llengua**.

A continuació volem abordar, també, les dades que fan referència a la millora del mòdul. Per una banda, han valorat molt el poder **proposar noves idees i estratègies per utilitzar a classe**, al temps que han assenyalat això que hauria de millorar. Aquesta valoració dels estudiants és molt important, ja que ens permet fer millores i organitzar els continguts del mòdul per tal que tinguin un veritable impacte en el seu aprenentatge.

Dintre dels **aspectes a millorar** podem destacar quatre nuclis en els quals hem agrupat la informació obtinguda. El primer inclou aspectes d'organització del mòdul, el segon conté aspectes del temari, el tercer tracta sobre millores en les activitats de classe, i per tancar, l'avaluació. Amb referència a **l'organització del mòdul** els estudiants creuen que els continguts no es corresponen amb la **escassa durada del mòdul (5 sessions)**, raó per la qual **el ritme és massa accelerat i hi ha molta feina per fer en molt poc temps**. Creuen que això repercuteix en que **els continguts siguin més difícils d'interioritzar**, a més de trobar que **el nivell d'anglès es bastant alt** (sobretot en els grups que fan la resta del grau en català). També **demanen més comunicació** entre de les dues parts de l'assignatura, especialment en aquells grups que tenen docents i llengües diferents entre un mòdul i l'altre.

Pel que fa al **temari** la majoria de les respostes comparen el mòdul 2 amb la primera part i assenyalen que els **continguts són massa dens pel poc temps que tenien**. En l'àmbit de **les activitats de classe**, valoren i alhora demanen **activitats**

relacionades amb la realitat de la docència i dinamisme a la classe. En últim lloc, respecte a **l'avaluació**, alguns assenyalen tenir la sensació que **no tots els continguts importants s'han avaluat**, i altres consideren que **hi havia massa contingut avaluable**. La llengua també ha sortit **com element de dificultat** en el moment de fer l'avaluació.

Un altre objectiu d'aquest projecte va ser recollir **proposes de millora** dels estudiants per tal de transformar el mòdul amb ells. De les dades obtingudes, hem agrupat les propostes en: *organització del mòdul*, *temari*, *activitats de classe* i *avaluació*.

Pel que fa a **l'organització del mòdul** les propostes inclouen **estratègies per facilitar la comprensió per entendre els continguts en anglès** amb facilitat, i de l'altra aspectes de **temporalitat i connexió dintre del mòdul 1 i 2**. Proposen per exemple tenir un diccionari del mòdul on consultar conceptes claus en anglès a treballar en les sessions. Alternativament, proposen recollir els conceptes clau del dia en anglès a la pissarra al començar cada sessió. També proposen espais on tenir l'oportunitat de participar en la seva llengua materna, per exemple alternar les sessions en català i anglès.

Respecte a la temporalitat, consideren que **el mòdul s'hauria de fer en més sessions** per aprofundir més en els continguts. Pel que fa a la relació entre mòduls, proposen que quan es **treballin els continguts en la primera part en català, es faci la connexió al mòdul 2 d'anglès** com a bastida pel que faran després.

Respecte **al temari**, proposen més tasques de suport de les lectures, com ara **fer mapes conceptuals, treure les idees clau del text, treballar en la seva aplicació real i fer més debats**. També **treballar els textos per indagació**; primer, trobar el vocabulari que no coneixen, i segon, socialitzar les preguntes i dubtes que es generin, perquè així els resulten més fàcils d'interioritzar.

Pel que fa a les **activitats de classe** proposen fer **més jocs de rol i activitats que connectin els continguts amb la pràctica, la realitat docent i la reflexió**. Proposen també treballar més amb **estudis de cas i vídeos de classes reals** on poder aplicar la teoria treballada i generar debats.

Finalment, a **l'avaluació** algunes propostes apunten a **fer més avaluació oral**, però amb bastides com poder **veure les preguntes per escrit**, o fer els **exàmens en petits grups amb format de debat**. Altres **valoren l'avaluació per escrit** i el poder **proposar o triar les preguntes**.

Tot aquest treball intensiu i extensiu de recollida i anàlisi de dades, ens va permetre incorporar molts d'aquests criteris i recomanacions en la implementació del mòdul, modificant i afegint recursos per donar resposta a les necessitats reals dels estudiants. Malgrat que encara queda molt per fer, i moltes de les seves propostes i valoracions apunten a canvis més estructurals i a llarg termini, considerem que aquest projecte ens ha permet imprimir el mòdul d'una metodologia participativa i col·laborativa que ha millorat els continguts, les dinàmiques, i la percepció i l'aprenentatge dels estudiants. Acabem amb algunes cites que així ho demostren.

Figura 3. Percepció dels i les estudiants.

<i>Our expectations have been covered and have gone beyond it. We have learnt more things thanks to our partners' works. We have learned how to create very creative tasks and activities in order to motivate our students and work plurilingualism while working in useful and contextualized projects and tasks.</i>	<i>We loved the content of the subject, but we would suggest to add more hours, as we think it is very interesting. It has overcome our expectations. Everything has been very welcomed and profitable for us.</i>	<i>We have achieved: To learn new methodologies, resources, dynamics, tools...; to acquire a theoretical framework of foreign language teaching; to know how to make meaningful practices with the students; to teach more language contents in an innovative way; to become active and critical learners.</i>
---	--	--

CONCLUSIONS I PROJECCIÓ DE FUTUR.

Conclusions que els participants han extret de l'experiència (en relació a l'aprenentatge dels alumnes, qualitat dels materials elaborats, competències docents, desenvolupament personal ...), possibilitats de transferència de l'experiència i plantejament d'accions futures.

Els resultats d'aquest projecte ens permeten establir una sèrie de conclusions, en termes d'impacte i beneficis. En primer lloc, respecte a l'objectiu de **promoure un impacte en la millora dels aprenentatges** dels estudiants, podem dir que d'acord a l'anàlisi, aquest impacte s'ha produït. Per una banda, respecte als **continguts**, i segons els propis estudiants, el projecte ha servit per superar concepcions monolingües de l'ensenyament i l'idea que les llengües només importen i s'aprenen en les classes de llengua. Atès que el mòdul en qüestió és part d'una assignatura obligatòria adreçada a tots els estudiants del grau, que no necessàriament seran mestres de llengües estrangeres ni cursaran les assignatures d'especialitat, aquest mòdul -amb les dinàmiques de reflexió introduïdes pel projecte- apareix com l'espai idoni i clau per a preparar a tots els nostres estudiants per a ensenyar en llengües estrangeres en les aules lingüísticament i culturalment diverses de la Catalunya del segle 21. La millora dels seus aprenentatges implica doncs un pas cap a **garantir que els futurs mestres es formaran com a professionals conscients i preparats** per impartir docència des d'una didàctica del plurilingüisme, tal com es promou des d'Europa, i en línia amb les noves realitats i demandes educatives i socials del context català actual.

Un segon tipus d'impacte en la millora de l'aprenentatge té a veure amb **promoure un canvi de paradigma** i trencar amb mètodes i jerarquies tradicionals de transmissió docent-estudiants, **cap a models d'aprenentatge participatiu** que posin a l'estudiant al centre del seu procés de formació. Aquest canvi de posicionament s'ha aconseguit mitjançant l'implicació activa dels aprenents en l'anàlisi de les seves pròpies expectatives i assoliments, en el disseny i la producció de propostes i materials, i en la posterior reflexió i autoavaluació en torn al seu procés d'aprenentatge. Una altra conclusió apunta per tant a les **avantatges d'obrir nous canals de participació a l'alumnat**, la qual cosa permet als docents conèixer les seves necessitats, i co-construir nous aprenentatges sobre la base dels seus interessos i coneixements previs.

Tanmateix, aquest procés de co-construcció de les dinàmiques d'ensenyament i aprenentatge han contribuït al **desenvolupament de competències del segle 21** com ara el raonament crític, la comunicació, el treball col·laboratiu, la creativitat i la capacitat de prendre decisions. En línia amb altres estudis, considerem que el desenvolupament d'aquestes competències "no és un procés independent o col·lateral a la resta de les competències i aprenentatges que ha de fer l'alumnat universitari, sinó tot el contrari: a través de millorar el pensament crític (...), l'estudiant adquireix les competències específiques de la disciplina concreta de forma més eficaç i amb major qualitat" (GI-IDES 2018, p.9). Moltes reflexions dels estudiants recollides al llarg del mòdul apunten en aquesta direcció.

Respecte a les **activitats implementades** dins i més enllà de l'aula, com ara grups de discussió, reflexió sobre la pràctica docent, anàlisi d'estudis de cas, jocs de rol, resolució de problemes, lectura crítica i creació de seqüències didàctiques i tutorials per part de grups 'experts', podem concloure que totes comparteixen un tret bàsic, per quant **interpelen a l'estudiant i afavoreixen la generació d'un raonament i qüestionament crític**, tant extern com intern, amb vistes a una acció o creació transformadora. Tant les expectatives com les avaluacions dels estudiants al llarg del mòdul mostren una **percepció positiva sobre la utilitat de les activitats** realitzades al mòdul. En aquest sentit, coincidim en que "el docent ha d'oferir oportunitats i eines perquè sigui l'estudiant qui pugui construir de forma significativa el seu aprenentatge" (op cit, p.13).

Pel que fa als **docents**, el projecte ha servit per reforçar la necessitat de **connectar recerca i pràctica**, fent docència informada per la recerca i recerca orientada a la millora dels ensenyaments i els aprenentatges. Considerem que un **model de recerca-acció** com el engegat en aquest projecte, que permet un cicle de reflexió-acció-transformació-avaluació col·laboratiu entre docents, i amb els estudiants (Nussbaum 2017) contribueix de manera significativa a informar al docent com un "professional / investigador que desenvolupa una tasca constant de reflexió i acció: el subjecte que pensa (i es pensa) davant d'una realitat en la qual hi incideix"(op cit, p.11). Al mateix temps, el projecte ens ha demostrat que aquesta aproximació de recerca-acció col·laborativa **permet crear sinèrgies** importants, com ara aprofitar la potencial doble funció de les eines de recollida de dades com a dinàmiques i recursos per la didàctica de llengües estrangeres que siguin d'utilitat per a l'alumnat, lo qual ha permès un major aprofitament del temps limitat del mòdul 2. Aquestes sinèrgies emergeixen també en la producció

col·laborativa de materials que, per una banda, són tasques de l'assignatura, i alhora construeixen un repositori de recursos per a futures edicions del mòdul (e.g. tutorials - bastides per a les lectures, creació d'estudis de cas, etc.).

Una altre benefici d'aquest projecte pel que fa als docents va ser la **generació d'una comunitat de pràctica** integrada per totes les professores del mòdul, incloses les d'edicions anteriors i les que es van incorporar en aquest curs, així com la coordinadora de l'assignatura. Segons Gairín i Díaz, les comunitats de pràctica tenen una sèrie de beneficis per als docents, com ara que ajuden a "superar l'individualisme al que ens porta moltes vegades l'activitat professional; augmenten la potència creativa de l'equip; possibiliten el compartir el patrimoni d'habilitat i experiència que existeix en la comunitat i estimulen la reflexió individual i col·lectiva del professorat. (...) Així mateix, contribueixen a generar entre el professorat un major sentiment de pertinença institucional, en implicar-los en un procés de cerca compartida de solucions a dilemes vinculats amb la docència i la gestió universitària." (2011, p.16). Els autors conclouen que "un treball col·laboratiu efectiu no es donarà si no es configuren grups de docents que actuen com a comunitats de pràctica professional i que fan servir estratègies i instruments de creació i gestió de coneixement que projecten i amplifiquen el procés de reflexió de la pràctica que realitzen". En línia amb aquests principis, la comunitat formada per les docents d'aquest projecte ens ha permès comptar amb un espai per a generar, contrastar i ampliar els nostres coneixements i recursos, en benefici tant dels estudiants com de la nostra formació al llarg de la vida. Com expressen Gairín i Rodríguez-Gómez (2012), "aprendemos más colaborando, participando e interactuando con otros" (p.42). Tot plegat, aquest projecte ens ha permès avançar en la **promoció de professionals reflexius i agents del seu propi aprenentatge**, tant estudiants com docents. Aquesta comunitat pot enriquir-se establint connexions amb altres grups i projectes citats en aquest document, que comparteixin interessos i mirades.

Finalment, considerem que molts dels beneficis d'aquest projecte poden transcendir al col·lectiu de participants i al moment específic en el qual s'ha desenvolupat. Explicarem breument les seves possibilitats de transferència i impacte futur.

Beneficis a futur: Si bé el principal objectiu del projecte ha estat promoure un veritable impacte en la millora dels aprenentatges en anglès dels estudiants del mòdul, l'impacte i els beneficis s'estenen més enllà de l'assignatura. En primer lloc, perquè **donar veu i protagonisme als estudiants com a agents actius i crítics del seu aprenentatge pot repercutir en altres instàncies de la seva trajectòria**. Així mateix, el fet d'implicar-los en la reflexió sobre com millorar l'assignatura i en el consegüent disseny de propostes innovadores promou una **major consciència de la importància de la recerca-acció per la seva pròpia pràctica docent** en el futur. En tercer lloc, perquè s'ha afavorit el procés de **formació i innovació permanent de l'equip docent**, repercutint també en la seva tasca formadora en altres assignatures.

Finalment, perquè es posa a l'abast de tota la comunitat educativa uns **recursos actuals, contextualitzats i de qualitat per a la didàctica del plurilingüisme i per la innovació en col·laboració**. En aquest sentit, un dels beneficis rellevants és el **model de gestió col·laborativa de l'aprenentatge** que hem descrit en l'apartat anterior, i que conté el potencial de ser millorat i replicat en futures edicions del mòdul, així com en altres instàncies. Tanmateix, s'ha creat una **pàgina web d'accés obert** que conté una descripció detallada del projecte, un repositori de recursos, les veus dels estudiants recollides pels etnògrafs, i aquest informe amb el model i les recomanacions. Aquest recurs es accessible des de l'apartat de materials de la pàgina web del grup GREIP, per a facilitar la seva divulgació. Finalment, cal esmentar que el projecte ha plantejat també **desafiaments pel futur**, atès que els estudiants han assenyalat aspectes millorables que requereixin de temps, més reflexió i la participació d'altres instàncies, com ara la curta durada del mòdul. El repte, doncs, segueix obert, i recollim les seves propostes per a continuar millorant la docència amb ells.

Referències:

Veure secció 'fonts documentals'

FONTS DOCUMENTALS.

Documents produïts pel projecte:

Pàgina web / repositori de recursos del projecte: <https://cutt.ly/ye3x0oU>.

Disponible també a <http://grupsderecerca.uab.cat/greip/node/608> (Pàgina web del grup GREIP; secció Materials i recursos)

Informe / Document de treball: Johanna Buitrago i Claudia Vallejo amb Melinda Dooly, Nathaly González, Mónica López, Dolors Masats i Emilee Moore (2019): **Proposta d'un Model de Construcció i Gestió Col·laborativa dels Coneixements**. (Document lliurat a l'equip deganal de la Facultat de Ciències de l'Educació). Disponible a: <https://cutt.ly/be3v7el>

Referències:

Brull Alabart, E. (2011). *La Gestión de procesos en las organizaciones*. Tarragona: Arola.

Díaz-Vicario, A. (2015). *La gestión de la seguridad integral en los centros educativos: facilitadores i obstaculizadores*. Tesis doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona.

Díaz-Vicario, A. i Gairín, J. (2018). Grupos de creación y gestión del conocimiento en red en un programa de perfeccionamiento en docencia universitaria. *RED. Revista de Educación a Distancia* 57 (5), 1-20.

Dooly, M. i Masats, D. (2007). La universitat a l'escola i l'escola a la universitat: El treball cooperatiu entre el professorat universitari i el professorat de primària. A E. Añños i M. Martínez (coords.) *IV jornades d'innovació docent. Apartat estratègies didàctiques*. Universitat Autònoma de Barcelona. CD-Rom. ISBN: 97-84-490-2557-0.

Gairín, J. (2000). Cambio de cultura y organizaciones que aprenden. Los retos de las nuevas organizaciones educativas. *Educación*, 27, 31-85.

García, M., i Gómez, M. (2015). Prácticas de gestión del conocimiento en los grupos de investigación: un estudio de caso. *Revista Interamericana de Bibliotecología*, 38(1), 13-25.

GI-IDES (2018). *Les competències transversals del pensament crític i el compromís ètic per a la millora de l'aprenentatge*. FAS i Grup d'innovació docent UAB.

Lewin, K. (1946). Action research and minority problems. *Journal of Social Issues*, 2(4), 34- 46.

Masats, D., Dooly, M, Moore, E., Juanhuix, M. i Vallejo, C. (2019) Treballem junt(e)s per innovar: col·laboració crítica entre professorat i investigador(e)s a la classe plurilingüe. *Comunicació presentada en el 9è Seminari internacional L'aula com a àmbit d'investigació*, Bellaterra, gener 2019.

Nussbaum, L. (2017). Investigar con docentes. A Emilee Moore i Melinda Dooly (Eds), *Qualitative approaches to research on plurilingual education / Enfocaments qualitius per a la recerca en educació plurilingüe /*

Enfoques cualitativos para la investigación en educación plurilingüe (pp. 23-45). Dublín, Irlanda/Voillans, França: Research-publishing.net.

Nussbaum, L. (2018) El compromís social de qui investiga en educació. *Xerrada inaugural de les 4es Jornades del Màster Universitari de Recerca en Educació de la UAB*. Bellaterra, 26 d'octubre de 2018.

OCDE. (2000). *Knowledge Management in the Learning Society*. Paris: OCDE.

Rock, T., & Levin, B. (2002). Collaborative action research projects: Enhancing preservice teacher development in professional development schools. *Teacher Education Quarterly*, 29, 7-21.

Rodríguez-Gómez, D., i Gairín, J. (2015). Innovación, aprendizaje organizativo y gestión del conocimiento. *Educación* (46), 73-90.

Ruiz Bueno, C. i Basart, J. M. (2018). *Pensament Crític. Guia per a l'aprenentatge*. FAS, UAB.

Toohey, K., i Waterstone, B. (2004). Negotiating expertise in an action research community. In B. Norton & K. Toohey (Eds.) *Critical pedagogies and language learning* (pp. 291-310). Cambridge: Cambridge University Press.

Tsekhovoy, A. P., Zholtayeva, A. S., i Stepanov, A. V. (2019). The role of knowledge management in organizational development. *Espacios*, 40 (25), 11- 21.

Unamuno, V. i Masats, D. (2010). Diversidad lingüística en Barcelona: Una experiencia de investigación colaborativa. A Nothstein, S., Pereira, M.C. i Valente, E. (Comps.) *Libro de Actas del Congreso Regional de la Cátedra UNESCO en Lectura y Escritura. Cultura Escrita y Políticas Pedagógicas en las Sociedades Latinoamericanas Actuales* (pp. 158-169).

Unamuno, V. i Patiño, A. (2017). Producir conocimiento sobre el plurilingüismo junto a jóvenes estudiantes: un reto para la etnografía en colaboración. A E. Moore i M. Dooly (Eds), *Qualitative approaches to research on plurilingual education / Enfocaments qualitatius per a la recerca en educació plurilingüe / Enfoques cualitativos para la investigación en educación plurilingüe* (pp. 107-128). Dublín, Irlanda/Voillans, França: Research-publishing.net.

Wenger, E. (1998). *Communities of Practice: Learning, Meaning, and Identity*. Cambridge: Cambridge University Press.

EQUIP DE TREBALL . Relació dels membres que formen part del projecte

Nom i cognoms	NIF	NIU	Departament	E-mail
Vallejo Rubinstein, Claudia	26950757R	2102614	Didàctica de la Llengua i la Literatura, i de les Ciències Socials	claudia.vallejo@uab.cat
Dooly Owenby, Melinda	38873462N	1005047	Didàctica de la Llengua i la Literatura, i de les Ciències Socials	melindaann.dooly@uab.cat
Masats Viladoms, Dolors	39346300Q	2008496	Didàctica de la Llengua i la Literatura, i de les Ciències Socials	dolors.masats@uab.cat
Moore de Luca, Emilee	54329223A	1150572	Didàctica de la Llengua i la Literatura, i de les Ciències Socials	emilee.moore@uab.cat
Nathaly González Acevedo*	47971946S	1299955	Didàctica de la Llengua i la Literatura, i de les Ciències Socials	nathaly.gonzalez@uab.cat
Mónica López Vera*			Didàctica de la Llengua i la Literatura, i de les Ciències Socials	monica.lopez.vera@uab.cat
Johanna Buitrago **	X9991025D	1209217	Didàctica de la Llengua i la Literatura, i de les Ciències Socials	johanna.buitrago@uab.cat

*Malgrat l'impossibilitat d'afegir nous membres a la proposta de manera oficial, volem deixar constància de l'activa implicació i participació de les dues professores que just aquest curs van començar a impartir aquest mòdul: Mónica López Vera i Nathaly González Acevedo.

** Tècnica del projecte